

Exam. Code : 103204

Subject Code : 1124

B.A./B.Sc. Semester—IV

POLITICAL SCIENCE

(Indian Political System)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

SECTION—A

(Attempt any SEVEN)

1. Discuss nature of party system of India.
2. Write a short note on the role of Bharatiya Janata Party.
3. Discuss briefly different kinds of pressure groups.
4. Briefly explain various factors of voting behaviour in India.
5. Mention the organization of the Election Commission of India.
6. Briefly comment upon religion as a factor in Indian Politics.
7. Discuss some of the challenges to the Indian Politics.
8. Discuss impact of Globalisation on Indian Politics.

9. Discuss main principles of Indian Foreign Policy.
10. Write a short note on the relevance of NAM.

SECTION—B

(Attempt **ONE** from each Unit)

UNIT-I

1. Write a detailed note on Regional Political Parties of India and their electoral performance in recent elections in any region.
2. Discuss meaning and nature of pressure groups and compare these with those of a political party.

UNIT-II

1. Give your analytical view on the electoral reforms in India.
2. Discuss various determinants of voting behaviour in India.

UNIT-III

1. How according to you regional concerns have had an impact on politics of India ?
2. Critically discuss the impact of liberalization on the politics of India. Support your arguments with suitable examples.

UNIT-IV

1. Write a detailed note on genesis of the principles of Indian Foreign Policy.
2. Give a critical appreciation of NAM.

(Punjabi Version)**ਭਾਗ-ੳ**

(ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ)

1. ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਪਰ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
3. ਦਬਾਅ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਤਦਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
5. ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਆਯੋਗ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
6. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਉਪਰ ਸੰਖਿਪਤ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
7. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁੱਝ ਚੁਨੌਤਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

8. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
10. ਏਨਏਏਮ (NAM) ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਉਪਰ ਇੱਕ ਸੰਖਿਪਤ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-ੳ

(ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ)

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਾਲਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
2. ਦਬਾਅ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਤਦਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

1. ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਖੇਤਰੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ਹੈ ?
2. ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

1. ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਉਪਰ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
2. ਏਨਏਏਮ (NAM) ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

भाग—क

(कोई सात प्रश्न करें)

1. भारत की पार्टी प्रणाली की प्रकृति पर चर्चा कीजिए।
2. भारतीय जनता पार्टी की भूमिका पर संक्षिप्त नोट लिखिए।
3. दबाब समूहों के विभिन्न प्रकारों की संक्षिप्त चर्चा कीजिए।
4. भारत में मतदान व्यवहार के विभिन्न कारकों की संक्षिप्त व्याख्या कीजिए।
5. भारत के चुनाव आयोग के संगठन का उल्लेख कीजिए।
6. भारतीय राजनीति में एक कारक के रूप में धर्म पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

7. भारतीय राजनीति के समक्ष कुछ चुनौतियों की चर्चा कीजिए।
8. भारतीय राजनीति पर वैश्वीकरण के प्रभाव की चर्चा कीजिए।
9. भारतीय विदेश नीति के मुख्य सिद्धांतों की चर्चा कीजिए।
10. एन.ए.एम. (NAM) की प्रासंगिकता पर एक संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

भाग—ख

(प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न कीजिए)

यूनिट—I

1. भारत के क्षेत्रीय राजनीतिक दलों और किसी भी क्षेत्र में हालिया चुनावों में उनके चुनावी प्रदर्शन पर एक विस्तारपूर्वक टिप्पणी लिखिए।
2. दबाव समूहों के अर्थ तथा प्रकृति की चर्चा कीजिए तथा एक राजनीतिक दल के साथ उनकी तुलना कीजिए।

यूनिट—II

1. भारत में चुनावी सुधारों पर अपने विश्लेषणात्मक विचार लिखिए।
2. भारत में मतदान व्यवहार के विभिन्न निर्धारकों की चर्चा कीजिए।

यूनिट—III

1. आपके अनुसार भारत की राजनीति पर क्षेत्रीय चिंताओं का प्रभाव कैसे पड़ा है ?
2. भारत की राजनीति पर उदारीकरण के प्रभावों की आलोचनात्मक चर्चा कीजिए। अपने उत्तर का उपयुक्त उदाहरणों के साथ समर्थन कीजिए।

यूनिट—IV

1. भारतीय विदेश नीति के सिद्धांतों की उत्पत्ति पर विस्तारपूर्वक टिप्पणी लिखिए।
2. एन.ए.एम. (NAM) की आलोचनात्मक गुणदोष की विवेचना कीजिए।